

JUHÁSZ FERENC

Születésnap halál-napló

Móricz Zsigmond emlékének

*És még láttalak,
szóltál hozzám, beszéltem veled
gyúrt, redős szoborrá töppedt
hó-salak.
Bátor, merész
mohóság,
megismerés és fölismerés,
akit a halál-szobrász
füttyülve gyúr és sóhajtvá farag,
amíg láthatatlan mindenség-hüvelykujjával
a földre nem nyom,
hogy belőled nő a rózsafa, a gyom,
a van-is-nem
Isten.*

*Én láttam őt,
mint Csokonai Vitéz Mihály
a vén tölgynek árnyában
a sápadt időt.
És fehér volt a haj
és fehér volt az arc
és fehér volt a kéz
és a száj is dupla hullám-éj
giliszta gyűrűsor-lánc puszta méz
és fehér volt a bajusz szárnyában
a rugalmas, fésűs porhanyó mész
és az elmúlás úgy állt körül,
mint gyermekkoszorú, ha búcsúban örül
és felejtve mind, ami fájt, ami fáj,*

*mint befagyott tengerszem körött
a hósziklabércek,
némán és fehéren
és szemeid, mint a világtér sasfészkek,
s azokban a gyémántkés szemű ragadozómadarak.*

Voltál, mint a világ önmagában.

*És előtted Kerubok, Szeráfok
a földön térden:
a kristály felhőkarcolók
és végzetes csipkeszárnyuk púporzas ernyőtömegében
fénypontok, fénykazetták, fénybordák, fénydzsungel gyilkolók.*

*Láttam őt,
mint az elmúlásban a korhadt időt.
Ült a kicsi könyvsátor-asztal mögött,
mögötte férfiak, asszonyok és persze Csibe:
a proli-lány jövő-hite, megmaradás-hite
és piros vászonkötésű könyvei
tornyokban jobbra és balra az asztalon
és néztem őt,
mint Csokonai a sápadt időt
és kezemben zöld diófalevélként összehajtogatott
tízpengős:
anyám nagymosásból összegyűjtött pénze,
a tenyér-verejtékfoltos zöld csomagocska,
boldogság-levél, boldogság-boríték, lucskos posta,
s ő azt kérdezte rám visszanézve,
szemében sas-tórral ígézve,
csipogva, mint egy hajnali madár,
mint egy alkonyi madár
a fehér virágmorzsa-tányérú bodzaágon kuporogva:
„Akarsz-e venni könyvet kisfiam?”
Én pedig nem akartam,
másfajta bűvölet volt rajtam,
másfajta vágy kölyök-szívemben
és szégyenemben
néztem hogy cipőmön szürke papucs a rászáradt falusi sár.*

És csak néztem őt,
mint az önmagával hömpölygő tenger-redőt,
habkagyló vízbarlang-tódulást,
mint a rámnéző fehér halált,
hiszen szemével megtalált
és nem forrt, mint a bor
a hasábos, léces, vésővel függőlegesre árkozott arcú
feketeruhás apró krétaszobor.

Azóta felnöttem,
megöregedtem
és beletévedtem mindenféle nősténybe, sivatagba, hóbe,
ovuláló, hisztérikus, alattomos kőbe, jégmezőbe,
selyemszagú vak esőbe, meteorzáporba, sziklakúp-erdőbe,
mint egy ecetfás temetőbe,
mint egy isonzói katonatemetőbe,
hiszen csak magamba,
mint egy lélegző lélekhangba,
villámtűzjelző nagyharangba.
És kijárok hozzád a Kerepesi Temetőbe.

Hogy is voltál te ott,
most már halott?

Piciny sátradtól jobbra, balra
az egymással háborús nagyhatalmak
vásárcsarnokai:
a német és a szovjet
és kígyózó, kíváncsi embersokaság,
mint a vízgyökér-zöldlila folyamdelta-fák,
a lefektetett mélység, zúgás, csönd és suhogás,
mint a terpedt vízér-legyező szomjúság,
az emberi métely és kíváncsiság,
meg mindenféle más befejezés és kezdet, alakzat,
az asszony és az asszonyban a magzat,
és fortyogott bennük a vágy hatalma!
És sátrad előtt
a lelőtt repülőgépek roncsaiból,
ezüsthalmaz gyászaiból
üvegsejtes szárnyas fémhegy, kúp-tetején

a dróthuzalos, galaktikus műszerfalak,
égett gumik és fémek
és gépágyú-gyűjtemények
kristályidom-levegőcsöndjében
egy szovjet vadászrepülő
légbe-levelező levélfarka,
mint egy szárnyait összehajtogatott virágporbársony
lepke zöld fűkalászon,
a nyári aranyvászon
rejtelem-döbbeneten
a pihenő aranykoponyás fekete lepke,
s farkok toll-lapát vörös csillaga
vérzett, mint egy kiboncolt emberszív
kettévágva a márványteknő boncasztalon.
Ó, háború! Ó szétzúzott, diadal,
halál-fémhalomból füstként szivárgó
megtalált halál, elveszett irgalom.
Földrengésben összedőlt város
földrepedések iszonyú háló-magánya,
elhasznált múlt-idő,
gyúrt kenderkóc-szobor száanalom.
Ne kérjed
szitakötő-fejű, légyszemű halotti védjegy!

Amit nem tudtam akkor
tizennégy évesen,
szegényen, lenni-mohó szívvel, éhesen,
most már tudom.

Ó, te lét-vadász
lángelme-
láz,
a szigorúság kozmikus türelme.
Ring, mint szélben a zöld fűkalász
aki megaláz,
s a kalász növényi tű-ecset hegyén
a szempillátlan, szemhéjtalan, barna gyöngygombóc
szemű légy ül feketén,
mint az árny-kosz
tünemény,

*mint a dög-kanász,
akit a halott kidülledt zöld szemén kaparász,
nyalakszik, kotorász
és kitinhab-lóhere talpú lábai
az írisz vérháló-mozaikon.*

*Ó, akkor micsoda világ volt,
ami csalóka, csorba jelenével rámszólt,
s te ültél a jelenkor hazuglággy zúrzavarában,
a béke-hit őscsalódás-ajánlatában,
mint a hóember udvarunkon otthon,
amit én csináltam gyerekkoromban,
aki otthon sohase volt otthon,
de a depresszió-vadonban
ültél, mint jegesmedve fehérén
az Északi Sarki hó-jelenlétben
és körötted rókák, rozmárok, fókák, pingvinek
csorda-ömlenye szuszog, hörög, ugat,
hempereg, ásít, tipeg,
mint a virágzó ítélet-fájdalom.
Az elégedettség, a félelem, a nyüzsgő, tolongó hatalom.*

*Te tudtad már a halált!
Én addig csak láttam
minden koporsóban és minden hulla-másban.
És kinyílt virág-szívem az öröklét-elmúlásban.*

*Te tudtad ami volt és ami van
apró, tömzsi, bajuszos krétaszobor,
fehér redők, ráncok, kazetták, sávok, vályúk, vonalak
összege, halál-kész gyűjteménye, boldogtalan.*

*Tömör kicsi test
oltottmész-magány fehérén,
mégis: megmagányosodott mítoszi bika,
elevenen is őslény-fosszília,
gigászi sárkánygyíktarójú behavazott téli temető,
emberiség-tető,
mészcsipke szoborra zsugorodott lét-egész Éden
a vákuum kiismerhetetlen mélyhűtött szívében,*

*galaxistengerek koszorúlánccal
a vagyok-mégse mindenség tenyér-tömegében.*

*Hatszázmilliárd fényév
és még egy!*

*Lélek-láz
Isten-ház.*

*Forró mézzel töltött
világnagy darázsbeleg.
Virágporszilárd-szilárd
darázsarc, darázsszem, darázscsáp
tavasz-felvonulás.
Istenszem könnyvirága sivatagi láb.*

*Ó, te halállal-zsongó kaptár,
szünet-adattár.*

*Szívedben
a lét-egész
szünet,
meg a méz,
meg a méz.
Meg a búgócsigaként pörgő tejút-óriás
kés
a szívritvar piros hárfái között.*

*Beléd a bánat öltözött,
beléd a látomásköd álom költözött,
te fény-
bölény,
vállaidon ül, nem lovon,
a gond-merész: bozontláz
masztodon,
jégkorszakon robogó szikla-pamut
gyémánt-agyarszűz mamut.
És nincs hova út!*

Így látlak!

*Így láttalak
lángelme-ósalak,
világvákuumban lebegő
titáni agy,
aki voltál, aki vagy,
ó te emberi jóság és Krisztusi szeretet
szövedéke Világ-Valóság.*

Nem tetted, amit a bűnös elkövet!

Nem tetted, amit csak gyilkos tehet!

*Vén-fehér Nem-öreg:
néztelek.
S az egész tömött gyémánt-tűz tüneményen
visszaverődött gyermeki fényem,
magamat láttam, s mögöttem a vásárt
csokorrá-dobozozva,
ezerré megsokszorozva,
akár a vurstliban a tükörházban
az ezüstitűzben,
a tükörrel függőlegesen főszeletelt
tükörgyász-varázsban,
az eltévedésben
a tükörök falához ütközésben,
akár a barnagríz-tojásszemű légy
és dongása, sikítása, mint disznót ha ölnek,
földöntve leszúrnak,
tántorogtam a tükörvárban
a gyerekkor lángvarázs-mítoszában
ámultam én, a gyermek,
magamat láttam tebenned
és én lettem a bajszos öreg
és te lettél a kopaszra-nyírt gyerek,
nézésed csobogó, ringó hidegében
úsztam aranypettyes kocsonya-törpe,
hím tarajosgőte,
hátán a dinoszaurusz-múlt kristályfűrész-taréjjal,
moszatbolyhok, hínárok, csíborok
vízbőrön csúszó vízipók lencsekerék küllőárnyak*

közt, az utána-előtte
aranypettyes légyszemű üveghús-bajusz
pupilládban lebegő tarajosgőte.
S te voltál, mint fehér cukorsüveg:
kréta-vulkán, báránybőr kúp-alak
fehér-kalap,
s lényedtől nem váltam páraköddé.

Ó, te rettenetes bibliai Átok és Harag,
ó, te Mindenség-Szívverés, Jajgatás-Harang,
ó, te lápfekélyen virágzó Szent Hit, Áhítat,
ó, te sziklához láncolt keselyű-tépte Erő és Áldozat,
ó, te bozontos, neutroncsillagsúly Éhség, Mámor, Átkozat,
ó, te Gyönyörű Magyarország!
Benned a halál és születés,
a föltámadás és a temetés,
barbár dühök és barbár öldöklések
szánalma: Szigorúság,
Országnyi Ember-Alakulat!

Szívedben minden válasz
és minden ígéret,
a világvége gyász,
az Utolsó Ítélet,
a Szeretet, a Kanság, a Szerelem,
aminek vége soha nincs,
ami önmagába réved.
Mert nem az a bűnös, aki téved,
de akiben millió összevissza rács, fekete gát,
aki megadja önmagát.

Ó, te, nézésedtől roppant tömeg
gigászi tűz,
ember-tűzözön,
őscsillag-ember-öröm,
műveidben a gyász-rengeteg,
az élet-óceán,
te kék titán,
halállal birkózó ősangyal-magány,
Szent Madárcsipogás,

*gyötrelem-varázs,
aki ott lebegsz mindörökké az óceán örömén:
Titok-Lény, Krisztus-korona korall-bozont-virágzás,
akár a fogas cet: a narvál, a dugong, a szirén.
Végzet-test, ember-hit, valóság-szerelem,
mint a csillag-aranyparázs a madárszem-feketén.*

*Fiadat ne kövezd meg,
hiszen keresztre vár, akit fölszögeznek.
Lény-vadász szívedből etess meg,
mint madár a kicsinyét bogárral, rovarral, kukaccal.
És ne törődj a kudarccal.
Hiszen szeretlek!*

